

LASTENTARHANOPETTAJA

- varhaiskasvatuksen asiantuntija ja ammattilainen

LASTENTARHANOPETTAJA	
- VARHAISKASVATUKSEN ASiantuntija ja ammattilainen	3
VARHAISKASVATUS SUOMESSA	5
HENKILÖSTÖ VARHAISKASVATUKSEN LAATUTEKIJÄNÄ	6
LASTENTARHANOPETTAJIEN KOULUTUS	8
MILLAISISSA TEHTÄVISSÄ LASTENTARHANOPETTAJAT TYÖSKENTELEVÄT?	12
MILLAISESTA AINEKSESTA LASTENTARHANOPETTAJAN ASiantuntijuus muodostuu?	14
YHDESSÄ KOTIEN KANSSA LASTEN PARHAAKSI	16
LASTENTARHANOPETTAJA LAPSEN ASIALLA	17
LÄHTEET	18

LASTENTARHANOPETTAJA – VARHAISKASVATUKSEN ASiantuntija ja ammattilainen

---

Hyvin koulutetun ja motivoituneen henkilöstön osaaminen on suomalaisen kiitos-
saaneen päivähoitojärjestelmän perus-
ta. Varhaiskasvatuksen merkitys lapselle
rakentuu ammattitaitoisen, osaavan hen-
kilöstön varaan. Opetusalan Ammattijär-
jestöön kuuluva Lastentarhanopettaja-
liitto haluaa tuoda tämän esitteen avulla
esiin, mitä yliopistollisen koulutuksen
saaneet lastentarhanopettajat merkitse-
vät päivähoidon ja siihen sisältyvän var-
haiskasvatuksen laadulle ja tasapainoi-
selle toteuttamiselle.

Lapsuudella on oma arvokas merkityksensä
ihmisen elämänkaareissa. Elämän ensimmäi-
set vuodet luovat perustan ihmisen persoo-
nallisuuden kehitykselle. Varhaiskasvatus-
ikäinen lapsi elää elämänsä kaikkein inten-
siivisintä kasvun ja kehityksen aikaa. Koko
suomalaisella yhteiskunnalla on vastuu las-
ten hyvinvoinnista ja lasten kasvuympä-
ristöjen ja varhaiskasvatuksen laadukkuu-
desta.

Tänä päivänä päivähoito on keskeinen pien-
ten lasten hyvinvointipalvelu ja tärkeä kasvu-
ympäristö perheen rinnalla. Julkinen varhais-
kasvatus koskettaa lapsen subjektiivisen
päivähoito-oikeuden ja esiopetuksen vuoksi
lähes kaikkia suomalaisia lapsiperheitä. Päi-
vähoidon laadukas varhaiskasvatus rakentaa
onnellista, lapsenarvoista lapsuutta – yhdes-
sä kotien kanssa.

Yhteiskunnan järjestämiin ja valvomiin var-
haiskasvatuspalveluihin osallistuu yli puolet
0–6-vuotiaista lapsista. Kuusivuotiaiden
maksuttomaan esiopetukseen osallistuu
noin 96 prosenttia ikäluokasta.

VARHAISKASVATUS SUOMESSA

LASTENTARHATOIMINTAA on ollut Suomessa 1880-luvulta lähtien.

Perheille tarjottu julkinen varhaiskasvatus on osa lakisääteistä päivähoitojärjestelmää. Päivähoito ja siihen kuuluva varhaiskasvatus on lain mukaan jokaisen alle kouluikäisen lapsen oikeus. Vuonna 1973 voimaan astunut laki lasten päivähoidosta määrittelee päivähoidon toimintamuodoiksi päiväkodit, perhepäivähoidon, leikkitoiminnan ja muun päivähoitotoiminnan.

Sekä valtakunnalliset että kuntien omat asiakirjat ohjaavat julkisen varhaiskasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa ainoastaan lainsäädäntö on palvelun tuottajaa sitovaa normiohjausta, muut asiakirjat ovat ns. informaatio-ohjausta.

Vuonna 2003 valmistunut ja vuonna 2005 tarkistettu asiakirja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Vasu, on valtakunnallinen varhaiskasvatuksen ohjauksen väline. Sen pohjana ovat valtioneuvoston vahvistamat varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, jotka sisältävät yhteiskunnan järjestämisen ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet.

Päivähoito on Suomessa kuulunut pitkään sosiaalitoimen hallinnonalaan. Vuoden 2003 lakiuudistus toi kunnille oikeuden järjestää päivähoidon hallinto haluamallaan tavalla. Kunnat, jotka ovat siirtäneet päivähoidon pois sosiaalitoimesta, ovat useimmiten liittäneet sen yhteiseen hallinnonalaan opetustoimen kanssa. Lastentarhanopettajaliiton mielestä lasten kasvatusta ja opetuspalveluiden tulee kuulua yhteisen hallinnon alaisuuteen.

Esiopetus on osa varhaiskasvatuksen kokonaisuutta. Esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa. Kuusivuotiaiden esiopetus kuuluu opetusministeriön toimialaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Kunnat voivat itse päättää, minkä hallintokunnan alaan kuuluvana esiopetus kunnissa järjestetään. Monissa kunnissa esiopetusta järjestetään opetus- ja sosiaalitoimen yhteistyönä sekä päiväkodeissa että kouluissa. Esiopetusta varten on vuonna 2000 laadittu opetussuunnitelman perusteet. Opetussuunnitelman perusteet ovat esiopetuksen järjestäjää velvoittava, normiluonteinen asiakirja.

HENKILÖSTÖ

VARHAISKASVATUKSEN LAATUTEKIJÄNÄ

VARHAISKASVATUKSEN henkilöstön määrää, koulutustasoa ja henkilöstön rakennetta säädellään sekä lasten päivähoidosta että henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetuilla säädöksillä. Esiopetusta koskee lisäksi opetusministeriön suositus esiopetusryhmien muodostamisesta.

HENKILÖSTÖRAKENNE

Tehtävänsä soveltuva ja hyvin koulutettu henkilöstö on varhaiskasvatuksen keskeisin laatutekijä. Suomessa päiväkotien henkilöstörakenne määritellään vuoden 1973 päivähoitolakiin liittyvällä asetuksella. Sen mukaan *vähintään* joka kolmannella päiväkodin hoito- ja kasvatustehtävissä toimivalla tulee olla lastentarhanopettajan tehtäviin kelpoisuuden antava koulutus, muilla kouluasteen tutkinto, joka nykysäädösten mukaan on soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto. Säädökset ovat Lastentarhanopettajaliiton mielestä nykyisellään liian väljät.

Osa kunnista on siirtynyt säästösyistä noudattamaan alinta asetuksen sallimaa henkilöstömitoitusta. Tämä on tarkoittanut lastentarhanopettajien korvaamista lastenhoitajilla ja johtanut pidemmän koulutuksen saaneiden työntekijöiden määrän vähenemiseen päiväkodeissa. Henkilöstön koulutustason laskeminen ei ole perusteltavissa työssä, joka on muuttunut vuosi vuodelta yhä vaativammaksi. Sosiaali- ja terveysalan koulutukset eivät takaa päiväkoteihin riittävää pedagogista osaamista. Kuntien tuleekin taata, että

jokaisessa päiväkodin lapsiryhmässä on riittävä määrä lastentarhanopettajan koulutuksen saaneita työntekijöitä.

HENKILÖSTÖN KELPOISUUDET

Lastentarhanopettajan, erityislastentarhanopettajan ja päiväkodin johtajan kelpoisuuksista säädetään laissa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus. Kelpoisuuden antaa myös sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyy yhteensä vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot. Siirtymäsäännöksillä on varmistettu, että aikaisempia tutkintoja suorittaneilla säilyy kelpoisuus vastaaviin tehtäviin.

Erityislastentarhanopettajan kelpoisuusvaatimuksena on lastentarhanopettajan kelpoisuuden antava peruskoulutus ja sen lisäksi suoritettut asetuksen mukaiset erityisopettajan opinnot.

Lasten päivähoidon ammatillisiin johtotehtäviin on kelpoisuusvaatimuksena lastentarhanopettajan kelpoisuus sekä riittävä johtamistaito. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyy yhteensä vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot. Siirtymäsäännöksillä on varmistettu, että aikaisempia tutkintoja suorittaneilla säilyy kelpoisuus vastaaviin tehtäviin.

Ammatillisiin johtotehtäviin sisältyy usein vastuu päivähoidon eri muodoista ja laaja-alaisia toiminnan suunnitteluun, organisointiin ja kehittämiseen liittyviä tehtäviä. Lastentarhanopettajaliiton mielestä kuntien tulisivat edellyttää ammatillisiin johtotehtäviin valittavilta korkeampaa koulutusta kuin asetuksessa vaadittu vähimmäiskoulutus.

Kelpoisuusvaatimuksena pääasiassa hallinnollisiin johtotehtäviin on tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja alan tuntemus sekä riittävä johtamistaito.

Esiopetuksesta vastaavan opettajan kelpoisuudesta säädetään perusopetuslakiin liittyvällä asetuksella.

Ruotsissa tähdätään lastentarhanopettajien määrän kasvattamiseen kunnissa usealla tuhannella opettajalla. Lastentarhanopettajien määrän lisäys on Ruotsissa kuntien toive. Osassa kuntia on periaateohjelmia, joiden tavoitteena on, että 75:llä tai jopa 100 prosentilla päiväkotien hoito- ja kasvatushenkilöstöstä on lastentarhanopettajan koulutus.

LASTENTARHANOPETTAJIEN KOULUTUS

LASTENTARHANOPETTAJIA on koulutettu Suomessa yli 110 vuoden ajan. Koulutuksen alkaessa vuonna 1892 pääsyvaatimukseksi asetettiin tyttökoulun oppimäärä tai vastaavat tiedot. Pienten lasten hoito ja kasvatusta oli kouluttajien mukaan vaativa ja vastuullinen tehtävä, joka edellytti hyvää pohjasivistystä, luontaista soveltuvuutta ja asianmukaista ammattikoulutusta.

Lastentarhanopettajakoulutus oli pitkään yksityisten seminaarien vastuulla ja omistuksessa. Koulutuksen jatkumiselle ja kehitykselle oli ratkaisevaa, että koulutus alkoi saada valtionapua kouluhallinnon alaisuudessa jo vuosi sen jälkeen, kun se 1896 oli muuttunut kaksivuotiseksi. Avustus jatkui vuoden 1924 jälkeenkin, jolloin koulutus siirrettiin sosiaaliministeriön valvontaan. Samat säännökset koskivat myös myöhemmin perustettuja alan seminaareja. Vuonna 1972 maamme viisi lastentarhanopettajaseminaaria siirrettiin uudelleen kouluhallituksen alaisuuteen. Tämä merkitsi koulutuksen sisällöllisiä muutoksia ja uudistuksia, muuhun opettajakoulutukseen samaistavia todistus- ja arviointilomakkeita, siirtymistä eri asteiden opetuksen parempaan tuntemiseen, opettajien lisäkoulutusta ja voimistuvaa yhteistyötä. Vuonna 1977 lastentarhanopettajaseminaarit valtiollistettiin ja niiden nimeksi tuli lastentarhanopettajaopisto. Vuonna 1983 koulutus piteni kolmivuotiseksi.

Päivähoitolain säätäminen vuonna 1973 lisäsi lastentarhanopettajien tarvetta. Lastentarhanopettajakoulutuksen aloituspaikkoja lisättiin ja vaikeaa henkilöstöpulaa torjuttiin järjestämällä poikkeuskoulutusta ja antamalla sosiaalisivustajille kelpoisuus lastentarhanopettajan tehtäviin.

Yliopistollinen lastentarhanopettajakoulutus käynnistettiin Jyväskylässä ja Joensuussa jo 1970-luvulla. Ns. uusimuotoista lastentarhanopettajakoulutusta annettiin väliaikaisena vuodesta 1973 vuoteen 1995, jolloin koko koulutus siirtyi yliopistoihin.

Suomen koulutuspoliittiset ratkaisut ovat linjanneet koko kasvatusta ja koulutusjärjestelmän opettajakoulutuksen tiedekorkeakoulujen tehtäväksi. Yliopiston tutkinnoista annetun asetuksen mukaan yliopistoissa järjestettävän opettajakoulutuksen erityisenä tavoitteena on antaa opiskelijoille valmiudet itsenäiseen toimintaan opettajana, ohjaajana ja kasvattajana. Lastentarhanopettajat valmistuvat kasvatustieteen kandidaateiksi ja tutkinto sisältää lastentarhanopettajan koulutuksen. Lastentarhanopettajakoulutukseen kuuluvat varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot.

Yliopistojen opettajankoulutuslaitokset vastaavat yhteiskunnallista koulutustehtäväänsä suorittaessaan siitä, että eri-ikäisten lasten kasvattajiksi ja opettajiksi valmistuvat saavat koulutuksessaan riittävän perustan työssä toimimiseen ja työn kehittämiseen. Lastentarhanopettajakoulutuksessa tämä tarkoittaa lapsen kehityksen monipuolisen teoreettisen ymmärryksen sekä lapsen kehityksen tukemiseen tarvittavien sisältöjen ja menetelmien haastavaa yhdistelmää. Lastentarhanopettajakoulutuksessa alempi korkeakoulututkinto on itsenäinen ammattiin pätevittävä koulutus, jonka kaikki opinnot valmistavat kattavasti varhaiskasvatuksen tehtäviin.

Ammattikorkeakouluissa suoritettu sosiaali- ja terveysalan tutkinto tuottaa tietyin edellytyksin kelpoisuuden lastentarhanopettajan tehtäviin. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon on sisällyttävä vähintään 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja.

Oulun yliopistossa vuonna 2003 tehdyn yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelma-analyysin perusteella lastentarhanopettajan koulutuksessa painottuu varhaiskasvatuksen ydinosaaminen ja varhaiskasvatusta tukeva osaaminen täydentää sitä. Lastentarhanopettajan

kelpoisuuden tuottavassa sosionomin (AMK) koulutuksessa näiden osaamisalueiden välinen suhde on päinvastainen: koulutuksen sisällöstä valtaosa on varhaiskasvatusta välillisesti tukevaa osaamista ja varsin pieni osuus voidaan tulkita varhaiskasvatuksen ydinosaamiseen tähtääväksi. Lastentarhanopettajakoulutus ja sosionomien koulutus ovat erilaisia, eivät toisiaan korvaavia.

MAISTERIKOULUTUKSESTA LISÄOSAAMISTA TYÖHÖN

Lastentarhanopettajan työn vaativuus edellyttää koulutuksen jatkuvaa kehittämistä. Lastentarhanopettajat ovat aina olleet ahkeria kouluttautujia myös työn ohella ja omalla kustannuksella.

Lastentarhanopettajaliiton ja koko Opetusalan Ammattijärjestön tavoitteena on saada myös pienten lasten kasvatäjille ja opettajille maisteritasoinen koulutus, jossa otetaan huomioon lapsiryhmätyössä ja muissa varhaiskasvatuksen tehtävissä vaadittavan osaamisen laaja-alaisuus.

Lastentarhanopettajaliiton teettämän tutkimuksen mukaan kolme neljäsosaa nykyisin valmistuvista lastentarhanopettajista aikoo suorittaa maisterin tutkinnon heti valmistuttuaan tai pian sen jälkeen. Vanhamuotoisen lastentarhanopettajakoulutuksen saaneista moni täydentää tutkintonsa kasvatustieteen kandidaatin tutkinnoksi. Tämän jälkeen useat suorittavat vielä varhaiskasvatukseen suuntautuneen maisterin tutkinnon. Maisterin tutkinto, jossa syvennetään esimerkiksi erityiskasvatuksen, varhaiskasvatuksen suunnittelun, pedagogisen johtamisen tai vaikkapa monikulttuurisuuden osaamista, tuo kiistatonta lisäarvoa lastentarhanopettajan ja päiväkodin johtajan tehtävissä toimimiseen. Lisäkoulutus antaa myös laajemmat mahdollisuudet muihin tehtäviin, joissa tarvitaan varhaiskasvatuksen asiantuntemusta.

Lastentarhanopettajan työ edellyttää henkilökohtaisen soveltuvuuden lisäksi sekä korkeatasoista teoreettista koulutusta että vankkoja menetelmällisiä taitoja. Keskeisinä työvälineinä ovat ilmaisu- ja taidekasvatuksen monipuolinen osaaminen sekä persoonallinen sitoutuneisuus ja herkkyys toiminnassa eri-ikäisten lasten kanssa. Asiantuntija-ammattissa tieto ja taito ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa: tieto on ymmärrystä, kykyä huomata ja oivaltaa työn keskeiset asiat, taito on muun muassa taitoa ohjata lapsiyksilöiden ja lapsiryhmien oppimista.

MILLAISISSA TEHTÄVISSÄ LASTENTARHANOPETTAJAT TYÖSKENTELEVÄT?

PÄIVÄKODIN LAPSIRYHMISSÄ

Lastentarhanopettaja on varhaiskasvatuksen asiantuntija-ammattilainen, jonka tunnetuinta työkenttää ovat päiväkotien lapsiryhmät. Päiväkotien tavoitteellinen kasvatus- ja opetustyö on julkisen varhaiskasvatuksen pedagoginen ydin. Päiväkodeissa työskentelee eri ammattiryhmistä koostuva henkilökunta. Jotta työyhteisö olisi aidosti moniammatillinen, sen jäsenillä on oltava koulutukseen ja työtehtävään pohjautuva vastuun- ja työnjako, mutta yhteiset työn tavoitteet. Lastentarhanopettaja vastaa päiväkotiryhmässä toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta ja ohjaa työskentelyä ryhmässä.

KUUSIVUOTIAIDEN ESIOPETUKSESSA

Lastentarhanopettajakoulutus antaa pätevyyden kuusivuotiaiden esiopetuksesta vastaavan opettajan tehtäviin päiväkodeissa sekä peruskoulussa silloin, kun esiopetusryhmässä ei ole perusopetukseen kuuluvia oppilaita. Esiopetuksesta vastaava opettaja rakentaa kasvatuksellisen jatkuvuuden siltaa lapsen varhaisvuosista kouluun. Tämän vuoksi on tärkeää, että esiopetuksen opettajalla on lastentarhanopettajakoulutuksen antama vankka tuntemus lapsen koko varhaiskehityksestä.

ERITYISKASVATUKSESSA

Useimmissa päiväkotien lapsiryhmissä on erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Lastentarhanopettaja vastaa yhdessä varhaiskasvatuksen muun henkilöstön, vanhempien ja eri asiantuntijoiden kanssa siitä, että lapsen tuen tarpeet havai-

taan ja että niihin vastataan päivittäisessä varhaiskasvatuksessa. Erityislastentarhanopettajat työskentelevät lapsiryhmissä erityisopettajina, useamman ryhmän tai päiväkodin yhteisinä erityisopettajina sekä konsultoivina erityisopettajina tietyllä alueella tai koko kunnassa. Erityislastentarhanopettaja on varhaiskasvatusikäisten lasten erityiskasvatuksen ja -opetuksen asiantuntija. Lastentarhanopettajakoulutuksen lisäksi hänellä on kelpoisuussäädöksissä määritellyt yliopistolliset opinnot, joiden tiedepohja on erityispedagogiikassa: varhaiserityisopetus yhdistää pedagogiikan ja kuntoutuksen elementit. On erityisen tärkeää, että erityislastentarhanopettaja osallistuu suunnitteluprosessin, tavoitteiden asettamisen sekä kokonaiskuntoutuksen koordinoinnin ohjaukseen myös silloin, kun erityistä tukea tarvitsevia lapsia on tavallisessa lapsiryhmässä.

ESIMIESTEHTÄVISSÄ

Lastentarhanopettajan koulutus antaa kelpoisuuden muun muassa päiväkodin johtajan ja perhepäivähoidon ohjaajan tehtäviin. Nykyisin päiväkodin johtajan vastuulla on usein monista eri päivähoiton toimintamuodoista koostuva toimintayksikkö, johon kuuluu esimerkiksi erityispäivähoitoa, perhepäivähoitoa tai vaikkapa koululaisten iltapäivähoitoa.

Johtajan työssä korostuu moninaisen kokonaisuuden johtaminen, joka edellyttää laaja-alaista kasvatusorganisaation johtamisen asiantuntemusta. Päiväkodin johtajan keskeisiä tehtäväalueita ovat hoidon, kasvatuksen ja opetuksen johtaminen, palveluorganisaation johtaminen, työorganisa-

---

tioiden johtaminen, osaamisen johtaminen sekä varhaiskasvatuksen ja päivähoidon asiantuntijana toimiminen.

Johtaja vastaa ennen kaikkea toiminnan sisällöllisestä kehittämisestä. Pedagoginen johtajuus onkin varhaiskasvatuksen esimiestehtävien keskeinen haaste. Tästä syystä lastentarhanopettajakoulutuksen ja työkokemuksen antama varhaiskasvatuksen sisällön vahva tuntemus on keskeinen osa johtajan ammattitaitoa. Tänä päivänä johtajan työssä korostuu myös toimiminen varhaiskasvatuksen asiantuntijana sekä yhteiskunnallinen vaikuttaminen.

VARHAISKASVATUKSEN OHJAUS-, KEHITTÄMIS-, TUTKIMUS- JA HALLINTOTEHTÄVISSÄ

Lastentarhanopettajat työskentelevät monenlaisissa varhaiskasvatuspalveluiden sekä lapsia ja perheitä koskevien muiden palvelujen hallinnollisissa tehtävissä. Koulutus antaa valmiudet varhaiskasvatuksen ohjaus- ja kehittämistehtäviin. Lastentarhanopettajat toimivat kouluttajina esimerkiksi kuntien järjestämässä henkilöstön täydennyskoulutuksessa. Lastentarhanopettajakoulutus ja työkokemus ovat arvokas pohja muun muassa akateemisille jatko-opinnoille ja varhaiskasvatuksen tutkijan uralle.

MUISSA VARHAISKASVATUKSEEN LIITTYVISSÄ ASiantuntijatehtävissä

Lastentarhanopettajan koulutus on hyvä pohja monenlaisiin vaativiin työtehtäviin, joissa ollaan tekemisissä lasten ja perheiden, kasvatuksen, koulutuksen, kulttuurin tai esi-

merkiksi oppimateriaalien tuotannon kanssa. Esimerkiksi musiikki- ja kuvataideterapeutin tai musiikkileikkikoulun opettajan koulutukselle lastentarhanopettajakoulutus antaa vahvan pedagogisen pohjan. Lastentarhanopettajan koulutuksen saaneita työskentelee lisäksi lastenkulttuurin parissa erilaisissa tehtävissä, joissa tarvitaan nukketeatterin, draaman, musiikin, kuvataiteen ja lastenkirjallisuuden tunte-
musta ja hyviä organisointitaitoja. Lastentarhanopettajia työskentelee myös lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivien järjestöjen palveluksessa.

MILLAISESTA AINEKSESTA LASTENTARHANOPETTAJAN ASiantuntijuus MUODOSTUU?

VARHAISKASVATUKSEN SISÄLLÖN JA MENETELMIEN HALLINTA

Lapsen kehityksen tuntemukseen perustuva taito suunnitella ja toteuttaa kehitystä tukevaa toimintaa erilaisissa ryhmissä ja toimintaympäristöissä.

Varhaiskasvatuksen sisällöllinen ja menetelmällinen osaaminen. Varhaiskasvatuksen keskeisimpiä sisältöjä – samalla myös menetelmiä – ovat leikki, lapsen sosiaalisen ja eettisen kehityksen tukeminen, kielen ja ajattelun kehitystä tukeva toiminta, monipuolinen taide- ja ilmaisukasvatus, lapsen motorisen kehityksen ja fyysisen hyvinvoinnin edistäminen.

Hoivan, kasvatuksen ja opetuksen merkityksen ymmärtäminen lapsen elämässä sekä näiden tasapainoinen toteuttaminen varhaiskasvatuspalveluissa.

Havainnointitaidot ja kyky hyödyntää havainnointia yksittäisen lapsen ja lapsiryhmän kehitystä tukevassa toiminnassa. Havainnointitaidot ovat välttämättömiä sekä normaalisti etenevän kehityksen tukemisessa että oppimisvaikeuksien tai muun kehityksen häiriintymisen varhaisessa tunnistamisessa.

Lastenkulttuurin monipuolinen tuntemus ja kulttuurin edistäminen ja vieminen käytäntöön sekä päiväkodin lapsiryhmässä, työyhteisössä että laajemmissa yhteyksissä.

II VUOROVAIKUTUSOSAAMINEN

Työssä lasten kanssa: lapsiryhmän ohjaaminen ja lasten yksilöllinen ohjaus. Keskeisintä osaamista ovat monipuoliset pedagogiset taidot, herkkyyks lapsen tarpeille ja kehitykselle, lapsen omatoimisuuden tukeminen sekä ryhädynamiikan tuntemus.

Työssä aikuisten kanssa: viestintä- ja yhteistyötaidot, pedagoginen työnjohtajuus eri ammattiryhmistä koostuvassa aikuisyhteisössä, kasvatuskumppanuus ja perhetyön menetelmien tuntemus, yhteistyö muiden lasten ja perheiden kanssa toimivien tahojen kanssa, esimiestehtävät ja muut varhaiskasvatuksen erityisasiantuntijatehtävät.

III SUUNNITTELU-, KEHITTÄMIS- JA ARVIOINTITAILOT

Opetus-, toiminta- ja kuntoutussuunnitelmien laadinnasta vastaaminen ja suunnittelutyön ohjaus, lapsiryhmän toiminnan suunnittelu, oman työn suunnittelu ja taito ohjata muun henkilökunnan työskentelyä.

Päiväkodin toiminnan arviointi ja kehittäminen, lapsen oppimisen ja kehityksen arviointi ja sen pohjalta lähtevä kehityksen tukeminen, oman työn arviointi ja kehittäminen.

Työyhteisön kehittäminen perustehtävän suuntaisesti.

Tiedonhakutaidot sekä kyky tulkita ja arvioida tutkimustietoa.

IV VARHAISKASVATUKSEN YHTEISKUNNALLISTEN KYTKENTÖJEN SEKÄ LASTA JA PERHETTÄ KOSKEVIEN AUTTAMISVERKOSTOJEN TUNTEMUS

Lastentarhanopettajalla on hyvät yhteiskunnalliset perustiedot, joita hän pitää jatkuvasti ajan tasalla.

Lastentarhanopettaja on aktiivinen, aloitteellinen ja vastuunsa tunteva yhteistyökumppani lasta ja perhettä koskevissa tukiverkostoissa.

Ammattikuntansa eettisten periaatteiden mukaisesti lastentarhanopettaja tuo esille lapsen näkökulman työtehtävissään sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

YHDESSÄ KOTIEN KANSSA LASTEN PARHAAKSI

”On pidettävä huoli, että alkuperäinen tarkoitus olla kotien apuna lasten kasvatuksessa myöskin meidän aikamme ja meidän jälkeemme säilytetään.”

(Elsa Borenius, Lastentarha 6/1948)

LASTENTARHANOPETTAJAN TYÖNKUVAAN on koko ammatin historian ajan kuulunut kotien kanssa tehtävä yhteistyö. Yhteistyön keskiössä on aina lapsi, lapsen tarpeet ja lapsen kehityksen tukeminen. Vuorovaikutuksessa tieto ja ymmärrys lapsen kehityksestä syvenee; vanhemmat ovat oman lapsensa parhaat asiantuntijat, ammattilaisen havainnoista he saavat tukea omalle kasvatustyölleen ja vanhemmuudelleen. Lastentarhanopettajan ammattitaitoon kuuluu myös oman työn rajojen tunnistaminen: hän osaa tarvittaessa ohjata perhettä hakemaan apua muista palveluista, esimerkiksi neuvolasta, perheneuvolasta, perheterapeutilta tai lastensuojelusta.

Nykyvanhemmat eivät perustele päivähoitopalvelujen käyttöä omalla työssäkäynnillään. Vuonna 2004 julkaistun tutkimuksen mukaan perustelut kytkeytyvät lapsen tarpeisiin. Vanhemmat arvostavat päivähoiton varhaiskasvatusta ja sen tuomaa lisäarvoa lapsen kasvuun ja oppimiseen. Vanhemmat odottavat päivähoiton varhaiskasvatukselta tukea ennen muuta lapsen sosiaalisuuden kehittämiseen. He odottavat varhaiskasvatuksen myös antavan virikkeitä sekä tukevan yksilöllisesti lapsen kehitystä. Päivähoito ja sen tarjoama varhaiskasvatus ovat nykyperheelle uudenlainen tapa jakaa vanhemmuutta, saada siihen tukea arjessa. Lapselle päivähoitopaikka ja sen aikuiset ja lapset ovat luonnollinen osa elämää. Vanhemmille lapsen päivähoitopaikka antaa mahdollisuuden tutustua muihin samanikäisten lasten vanhempiin.

”Kasvatuskumppanuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun ja kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista, ja varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen.”

(Stakes 2003. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.)

LASTENTARHANOPETTAJA LAPSEN ASIALLA

LASTENTARHANOPETTAJAN TYÖN keskeisin alue on lastentarhanopettajan suhde lapsiin ja työn ensisijainen tavoite on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Lastentarhanopettajia on koko ammatin olemassaolon ajan johdattanut selkeä aatteellinen näkemys omasta kasvatus- ja opetustyöstä, sen yhteiskunnallisesta merkityksestä ja arvosta yksittäiselle lapselle ja tämän perheelle. Lastentarhanopettajan tehtävä on päivittäisessä työssä ja esimerkiksi erilaisissa yhteistyöverkostoissa nostaa esiin lapsen ääni ja näkökulma. Vahvan ammatillisuuden ja henkilökohtaisen sitoutuneisuuden yhdistelmä kantaa lastentarhanopettajaa yhä haasteellisemmaksi muuttuneessa lasten ja perheiden parhaaksi tehtävässä työssä. Tässä lastentarhanopettajilla on koulutuksen lisäksi tukeaan ammattikunnan eettinen ohjeisto.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2004. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus.
- Asetus lasten päivähoidosta (239/1973).
- Asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (608/2005).
- Asplund Carlsson M., Pramling Samuelsson I.&Kärby G. 2001. Strukturella faktorer och pedagogisk kvalitet i barnomsorg och skola – en kunskapsöversikt. Skolverket.
- Hujala, E., Lujala, E., Heikka, J. & Korkeamäki, R-L. 2003. Varhaiskasvatuksen ydinosaminen. Opetussuunnitelmien sisältöalueiden analyysi kasvatustieteen kandidaattien ja sosionomien koulutuksista. Opetusalan ammattijärjestö.
- Hänninen, S-L.&Valli, S. 1986. Suomen lastentarhatyön ja varhaiskasvatuksen historia. Otava.
- KM 1980:31. Päivähoidon kasvatustavoitekomitean mietintö. Helsinki: VAPK.
- Laki lasten päivähoidosta (36/1973).
- Laki lasten päivähoidosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta. (156/2003).
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005).
- Lastentarha 6/1948.
- Lastentarhanopettajaliitto 2003. Lastentarhanopettajakoulutuksesta valmistuneiden sijoittuminen ja aikomukset 2003. TNS Gallupin tutkimusraportti.
- Lastentarhanopettajaliitto 2004. Päiväkodin johtaja on monitaituri. Kurkistus päiväkodin johtajien työn arkeen. Erweko Painotuote Oy.
- Lastentarhanopettajaliitto 2004. Lastentarhanopettajan ammatti-etiikka.
- Opetushallitus 2000. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Yliopistopaino.
- Perusopetusasetus (852/1998).
- Perusopetuslaki (628/1998).
- Ruotsia koskevat lähteet: Regeringskansliet 28.9.2004. Utbildnings- och kulturdepartementet. Pressmeddelande; Ulla Gummesson. Utredare av personal- och kompetensfrågor på Sveriges kommuner och landsting Dagens Nyheter -lehden 29.6.05 mukaan.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2001. OECD Country Note. Early Childhood Education and Care Policy in Finland. STM:n monisteita 2001:10.
- Stakes. Sosiaali- ja terveydenhuollon tilastollinen vuosikirja 2004. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Stakes 2003. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle esiopetusuudistuksen vaikutuksista ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta (7/2004).
- Åstrand, K. 1999. Asiantuntijatyön vaativuuden arviointi. Palkansaajien tutkimuslaitos.
- Åsvik, A. 1999. Työ on ilomme – palkka surumme. Lastentarhanopettajaliitto 1919–1999. Gummerus Kirjapaino Oy.

TEKSTI:

KL, tutkija Eeva-Leena Onnismaa
yhteistyössä Lastentarhanopettaja-
liiton toimiston ja opetusneuvos
Siiri Vallin kanssa

KUVAT:

Esko Koivisto

TAITTO:

Satu Salmivalli

LASTENTARHANOPETTAJALIITTO

Akavatalo, Rautatieläisenkatu 6, 00520 Helsinki, vaihe 020 7489 400, e-mail lastentarha@lastentarha.fi, www.lastentarha.fi